

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן כה

בענין תפלה לבן נח אם יש לו מצוה ובענין תפלה בעת צרה ח"ו ה' טבת תשכ"ג. מע"כ ידידי הרה"ג מוהר"ר שלום ריווקין שליט"א. הנה לענין בן נח אם מחוייב בתפלה, פשוט שאינו מחוייב דהא לא נמנו בהמצות דחייבין בני נח בסנהדרין דף נ"ו וכן לא הוזכר ברמב"ם פ"ט ממלכים שחושב מצות דחייבין בני נח.

ולענין אם יש לו מצוה כשמתפלל להש"ת נראה שיש לו כמפורש בקרא בישיעה כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים ופרש"י שם ולא לישראל לבדם, ואם הוא לגרים שיתגיירו הא הם כישראל ממש וזה היה נקרא לישראל לבדם לכן ברור שקאי גם לבני נכר שלא נתגיירו ומקיימים רק מצות שחייבין בני נח, וא"כ הרי הוא כמפורש שאף שפטורין מתפלה מ"מ כשמתפללים להש"ת עושין מצוה, דאל"כ איזה שבח הוא במה שיקרא בית תפלה לכל העמים אם אין להנכרים שום מצוה בתפלתם. ומסתבר שהוא בחשיבות דאינו מצווה ועושה ובשכר זה. ולהרמב"ם פ"י ממלכים ה"ט שאסור לבן נח לחדש מצוה ולקיים בדעתו שמצווה על זה והא דכתב בה"י שכן נח שרצה לעשות מצוה משאר מצות התורה כדי לקבל שכר אין מונעין אותו הוא כפי' הרדב"ז שעשאה בידעה שאינו מצווה ע"ז אבל מ"מ רוצה לעשותה, יהיה גם בתפלה כן דמ"ש משאר מצות.

אבל נראה לע"ד דהוא רק לקבוע חיוב להתפלל אף כשאין לו צורך מיוחד לבקש איזה דבר אבל כשמתפלל רק כשיש לו צורך כגון שיש לו חולה או שאין לו פרנסה הוא כחיוב ממש, ולא קשה ממה שלא החשיב זה למצוה מיוחדת בחיובי בני נח, משום דזהו עיקר האמונה בהש"ת שרק הוא הנותן פרנסה והרופא חולים וכשאנו בוטח על הש"ת ואינו מתפלל אליו הרי הוא כאינו מאמין בו ומאמין בדברים אחרים, ואמונה בהש"ת אף שלא הוזכר זה במנין ה' מצות ודאי הוא מחוייב להאמין, שהרי אף קיום כל ה' מצות אם לא עשאו מחמת שהש"ת צוה בהן בתורה, מפורש ברמב"ם ספ"ח שם שלא נחשבו כמקיימים ואינם מחסידי אוה"ע עיי"ש, וא"כ בהכרח שמחוייב להאמין בהש"ת וגם שנתן התורה, וממילא הרי רק ממנו צריך לבקש פרנסה ורפואה וכל דבר.

ופשוט שאף הסוברים דתפלה הוא רק מדרבנן הוא רק לענין להתפלל בכל יום אף שאין לו צורך מיוחד אבל כשיש להאדם צורך מיוחד כמו בעת צרה יודו שהוא חיוב מן התורה להתפלל. ומפורש כן ברמב"ם בסה"מ מ"ע סימן ה' עיי"ש. ומש"כ הרמב"ן שם ומה שדרשו בספרי ולעבדו זו תפלה אסמכתא היא או לומר שמכלל העבודה שנתפלל אליו בעת הצרות, שמשמע לכאורה שמספקא לו אין הספק שמא גם להתפלל בעת צרה הוא רק דרבנן שזה א"א דהוא מעיקרי האמונה לבטוח בהש"ת ולבקש מעמו שיעזרהו, וכדחזינן שנענש אסא על שלא דרש את ה' בחליו כי ברופאים בדה"י ופי' במצודת דוד שלא דרש להתפלל אל ה', ואם היה רק מדרבנן אף בעת צרה מ"ט נענש דהא לא תיקנו אלא אנשי כנה"ג אם הוא רק דרבנן, ודוחק לומר ששלמה תיקן להתפלל בעת צרה ואנשי כנה"ג הוסיפו להתפלל בכל יום דלא הוזכר זה. וגם הא חזקיהו המלך גנו ספר רפואות כדאייתא בברכות דף י' ופרש"י שם כדי שיבקשו רחמים, ואם לא היה חיוב לבקש רחמים לא היה זה טעם שיגנוז דמה לו אם לא יבקשו רחמים כיון שאין לזה חיוב, לכן ברור שלכו"ע מחוייבין להתפלל בעת צרה מדאורייתא אף להסוברין תפלה דרבנן. וכוונת הרמב"ן בספקו הוא אם יש לפרש הקרא על זה משום דאף בלא קרא ידעין זה מטעם

דהוא מעיקרי האמונה והוי דרשת הספרי מלעבדו זו תפלה בהכרח על כל הימים אף שלא בעת הצורך שזהו לדידיה רק אסמכתא, או שאף שא"צ קרא מ"מ יש לפרש לעבדו על זה שיתפלל בעת צרה ויהיה ע"ז עוד עשה לבד החיוב מצד עיקרי האמונה. וכיון שמצד עיקרי האמונה יש חיוב הוא חיוב גם על בן נח להתפלל בעת צרתו ויהיה לו שכר על אמונתו בהש"ת ותפלתו אליו כמחוייב ועושה בתפלה זו דבעת צרה. ובדבר להתפלל איזה תפלה בנוסח אחד ישראל וכנ"י יחד כגון, יהי רצון מלפני רבון העולם שיתן לי חיים וברכה, והנכרי אפשר מתכוין לאמונתו והישראל מכיון להש"ת שהוא רבון העולם ולו הוא מתפלל, אם הוא נוסח שעשו זה בעצמם איני רואה בזה איסור מדינא במה שמתפללין יחד אף שכוונת הנכרי היא לאמונתו. אך אולי יש קצת לחוש להרואין שיאמרו מדמתפלל יחד עם הנכרי שהוא ג"כ מתכוין כמחשבת הנכרי, שבעצם איני רואה מ"ט יאמרו זה שלא נחשדו ישראל על ע"ז ח"ו. אבל אם נוסח התפלה חברו כומרים שאף שאין בה שום רמז ניכר לאמונתם אין לישראל לאומרה אף בעצמו וכ"ש שלא עם הנכרי משום דממילא הוי נוסח זה לאמונתם, אם לא כשיוסיף הישראל אלקי ישראל וכדומה שיהיה ניכר דבריו שהוא להש"ת לבדו. וכיון שאסור מסתבר שהוא תועבה ולא יצא בזה אף ידי תפלה דאורייתא כדאמר רבא בברכות דף כ"ב במצא צואה במקומו הואיל וחטא אע"פ שהתפלל תפלתו תועבה להר"י בתוס' שם דיחזור ויתפלל וכן פסקו הרמב"ם והש"ע ורוב הראשונים.

ובדבר התפלה הקצרה שאומרים הילדים בבתי ספר של המדינה, כנראה שבכוונה לא הזכירו רמז מאמונתם משום שנעשו הבתי ספר גם ליהודים ולעוד עמים אשר במדינתו הגדולה והמושלים במדינתנו הם אנשי חסד ואין רוצים להשליט אמונתם על שאר האזרחים ולכן יסוד נוסח כזה שלכן לא שייך לחוש שנתייחד ע"י כומרים לכוונה לאמונתם ולכן אין בזה איסור מדינא וגם חשש רואין אף אם נימא שאיכא במתפללין יחד מסתבר שליכא בכאן שידוע שנתייחד שכל אחד יכוין לאמונתו.

ולהזכיר שם גד באנגלית שהוא הכוונה על הש"ת בגילוי הראש נראה שאין להקפיד כ"כ, דהא הש"ך יו"ד סימן קע"ט ס"ק י"א כתב דבלשון חול כמו גט אינו שם כלל ומותר למחוק והוא פשוט אצלו כ"כ עד שאמר בלשון והגע עצמך דהא מותר למחוק שם שנכתב בלשון חול, ומצד זה מתיר אף ללחוש על המכה ולרקוק בהזכרת פסוק בלשון לעז אף שאמר גם השם בלשון חול כרש"י בשם רבו ורק לכתחלה יש ליהרר עיי"ש, א"כ כ"ש לענין הזכרה בגילוי הראש שיש שסוברין שאף שם ממש הוא רק למדת חסידות, וכן משמע גם לשון המחבר בסימן צ"א סעיף ג' שכתב בלשון יש אומרים שאסור משמע שאינו לכו"ע, שודאי אין להחמיר כשאי אפשר כמו לאלו שבבתי ספר המדינה שלא ילבשו היארמולקעס /הכיפות/ ואין קפידא במה שיזכירו גם שם גד בלשון אנגלית, ומצד זה היו יוצאין ידי תפלה דאורייתא כיון שאין הנוסח מכומרים.

ובבן נח שיש לו שכר כאינו מצווה ועושה כשמתפלל, איך הוא כשמתפלל בהרהור שישראל אינו יוצא כדאייתא במג"א סימן ק"א סק"ב, פשוט שכיון שאינו עושה כדין המצוה גם בן נח לא יקבל שום שכר. ואף שחולה מהרהר התפלה בלבו הוא רק לרווחא דמלתא ואינו יוצא בזה דאם הבריא יצטרך לחזור ולהתפלל לרוב האחרונים עיין במ"ב סימן ס"ב סק"ז ובבאור הלכה שם ולכן אלו שאומרים דיסדרו להתפלל בהרהור אינו כלום והחששות שמא ינהיגו הנכרים לומר גם בהזכרת אמונתם אין מקום לחשוש כיון שבכוונה עשו נוסח כזה מצד שאין רוצים להשליט אמונתם. זהו מה שנתבאר לדינא. ולהתערב במחלוקת בני המדינה אם לומר תפלה זו בבתי ספר של המדינה או לבטל, עצתי היתה שלא להתערב יראי ה' בזה אף שיש סוברים שצריך להתערב ולומר שדעתנו הוא שיאמרו התפלה ויש פנים לכאן ולכאן ואל תעשה עדיף. ידידו, משה פיינשטיין.